

yo ti-yoo ne pikanduu laŋ ne tete kpina yoo). Pinay 2013 haɗaa ezi miiliyooŋnaa 7,5 yo Chine ne ezi miiliyooŋnaa 7,3 yo Inde hayi yooltu ezi ekitaannaa miiliyooŋnaa 15 yo. Pinay 2013 taa le Philippine haɗaa cikpema ezi kudokiŋ 400 yo hayi GM saamila ne pchiy kezewa sakiye.

6- Ejade ndi dɩke 5 ñinde toonasi GM haɗau taa yo. Ndi kulni saamila hiyu ne wuluj tiku-ye, dɩkili soja hiyu ne tokoyisi titoo-ku. Amerika ejade kenuni kooŋoo ejade ndi dɩhayiy siŋŋ yo ne ekitaarunaa miiliyooŋnaa 70,1 yaa ezi 90 munuu yoo (90%) dɩhayiy toonasi kpeekpe. Kooŋoo saamila wena alubuni wuluj yo, Amerika haɗaa ezi miiliyooŋnaa 2 hayini-ye haɗaa miiliyooŋnaa 50 taa. Brésil kenuni ejade naale ñinde ne pinzi 5 wayi le ndi ukenuni kedengga yoo toonoo kpou ne dɩsozi dɩ-haɗau pikili ajeya kpeekpe. Dɩ-haɗau sozi ekitaarunaa miiliyooŋnaa 3,7 yaa 10 munuu yoo 2012, pitali dɩdɩ ekitaarunaa miiliyooŋnaa 40,3. Brésil hayi soja ngu paamizuu ko yo hekitaarunaa miiliyooŋnaa 2,2 ne sona wena paamizuu a-yoo ko yo ne atili peduu. Argentine ke ejade 3 ñinde ne dɩhayi ekitaarunaa miiliyooŋnaa 24,4. Inde mu Canada lone ne kike ejade 4 ñinde ne dɩhayi ekitaarunaa miiliyooŋnaa 11 pisatu yaa 95 munuu yoo.

Canada keni ejade 5 ñinde ne dɩhayi ekitaarunaa miiliyooŋnaa 10,8 mbu puuyoo yo dɩhaɗau pasi colza dɩdɩ, ele dɩweeni 96 munuu yoo. Pinay 2013 taa le, ajeya kooŋoo ñina 5 taa paa ndi dɩhayi ekitaarunaa miiliyooŋnaa pitali 10 ne mbu wiliyna se akay wobu ne esundaa.

7- Afrika taa tuj GM haɗau. Afrika ne hade ejade wee dɩñaki pana tuj GM haɗau numoo taa pilaki pinzi 10 kele. Burkina Faso ne Soudan ajeya sozi a-hayun dɩama yoo 50 munuu yoo (50%) ne 300% 2013 pinay taa. Ajeya 7 (Caméroun, Egypte, Ghana, Kenya, Malawi, Nigeria ne Ouganda) ñay pana haɗau ngu ki-taa ne amu wade se apedi mbu ahayaa yo. 2017 «WEMA» lumayza kaɗuwa se akooŋni GM saamila Afrika taa. Kedengga yoo wetu kutulitu ne liidiye kuweu yebina ne lumayza ana adidɩ. Puwee se patili ajeya wena a-taa kuŋoŋ wee yo a-wetu ne puoo haɗau ngu kukoo.

8- Eropaa ajeya taa tuj GM haɗau. Eropaa ajeya 5 hayi saamila ekitaarunaa miiliyooŋnaa 148,013 yaa 15% ne pikili 2012 pinay taa. Espagne kenuni kooŋoo ejade ne dɩhayi ekitaarunaa miiliyooŋnaa 136,962 yaa 18% pikili 2012 ne 2013 taa le 31%.

9- Kezewa nga GM haɗau koŋna yo. Kpay 1996 ne pisuni 2012 le, GM haɗau yeba ne toɗoɗo ɗoo kedenɗa yoɗ, toɗoɗo huu, kedenɗa yoɗ alɗwaatu leyɗuu yem yem ñoozi, liidiye ndi pependi toɗoɗo yo ɗikpa miiliyaarɗa 116,9, kezewa koɗ ezi miiliyoɗnaa 497 yo, kedenɗa yoɗ heelim asulima ñumbu «CO2» pasi ezi kiiloonaa miiliyoɗnaa 26,7 yo ne patum pi-wazay koɗo puwe ezi pasinzi loɗɗaa miiliyoɗnaa 11,8 haba yoɗ se ataado ne apisi heelim yo pinay tunɗa, pilaba ne tetu ezi ekitaarɗa miiliyoɗnaa 123 suu muɗuɗ kpay 1996 ne pisuni 2012, kuñondutu pasi haɗaa miiliyoɗnaa 16,5 cɗo yaa ezi eyaa miiliyoɗnaa 65 cɗo kuñonɗa tema. Tun GM haɗau we ɗeu siɗɗ. I-hayuu ne pisidini paytu ñam ñoozuu kedenɗa.

10- Esɗndaa toɗ. Haɗau ngu ki-kezewa tem kpau ezi 90 minuu yoɗ yo ne haɗaa tay liu cee yoɗ ajeya wena awe kuñondutu taa yo, a-taa. Bangladesh, Indonésie ne Panama ha waɗe tun GM haɗau 2013 ne pu-wondu peduu 2014.

«ISAAA» keni camɗe lakasi ngbeye ndi anɗba leena ɗu nesi yo. Tetu walanzi nzi «ISAAA» ngbeye tun se ajeya hayɗ GM haɗau yo, Pasum pu-ñuu ne pefenɗuu pu-yoo. Yee iñuu se itasi enu «ISAAA» yoɗ toɗ ne pikil le, iwolo Brief 46 de l'ISAAA «Global status of commercialized Biotech/GM Corps : «2013» taa. Sosɗ Clive James man-tu. Yaa iwolo [http : / www. isaaa. org](http://www.isaaa.org) taa. Iyaa +6349 536 7216 yoɗ yaa uma info [isaaa. org](http://www.isaaa.org). ISAAA AfriCentre Iyaa +254204223618 yaa africenter@isaaa.org.